

W P R O W A D Z A M Y
ZMIANY

02
2016

KWARTALNIK
SEKRETARIATU
REGIONALNEGO
KRAJOWEJ SIECI
OBSZARÓW WIEJSKICH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

NAJNOWSZE ZMIANY LEGISLACYJNE | ZAWSZE NA CZASIE

TEMAT NUMERU
Nowy PROW, nowe drogi

STR. 6

Zmiany w systemie
doradztwa rolniczego

STR. 5

WYWIAD NUMERU
z Janem Rokickim

STR. 14

PONADTO W NUMERZE

W zdrowym ciele zdrowy duch | Złote grusze wręczone

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja opracowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej PROW 2014-2020.

SPIS TREŚCI

AKTUALNOŚCI

Ekologiczny magister i doktor	2
Nabór wniosków na małe przetwórstwo	3
Najlepsze ekologiczne gospodarstwo wybrane	3
Owoce i warzywa w szkole	4
Czas na wsparcie dla grup producentów rolnych	4

ZMIANY LEGISLACYJNE

Zmiany w systemie doradztwa rolniczego	5
--	---

TEMAT NUMERU

Nowy PROW, nowe drogi	6
WPROWadzamy drogowe zmiany	10

WYWIAD NUMERU

Najbezpieczniej u Rokickich	12
-----------------------------	----

RZETELNY MATERIAŁ

Złote grusze wręczone	14
Dotacje dla sołectw	15
W zdrowym ciele zdrowy duch	16

TURYSTYKA

Jesienne zwiedzanie	18
---------------------	----

NA KONIEC

Kalendarium	19
IX Europejskie Forum Gospodarcze	19
Natura Food przed nami	19
Kolejne spotkanie Akademii Wójta	19

02
2016

KWARTALNIK SEKRETARIATU REGIONALNEGO
KRAJOWEJ SIECI OBSZARÓW WIEJSKICH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

WPROWADZAMY ZMIANY | 02/2016

Redakcja

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego

Departament Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich

Al. Piłsudskiego 12, 90-051 Łódź, tel. 42 663 31 88

e-mail: pro.w.ksow@lodzkie.pl

Redaktor naczelny: Anna Rzeźnik-Osuwniak

Nakład: 10 000 egzemplarzy

Publikacja bezpłatna, dostępna na stronie www.lodzkie.ksow.pl

Opracowanie graficzne, DTP, druk: Pracownia C&C

Wydawca: Samorząd Województwa Łódzkiego, Al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania i redagowania nadesłanych tekstów.

Ekologiczny magister i doktor

WFOŚiGW w Łodzi zaprasza do udziału w III edycji Konkursu o nagrodę Funduszu „Ekologiczny magister i doktor”. Celem Konkursu jest wyłonienie najlepszych, pod względem naukowym i praktycznym, prac magisterskich i rozpraw doktorskich z dziedziny ochrony środowiska oraz nagrodzenie ich autorów.

Konkurs ogłoszony został w dwóch kategoriach:

- Ekologiczny magister,
- Ekologiczny doktor.

Do Konkursu mogą przystąpić:

1. Absolwenci uczelni wyższych z terenu województwa łódzkiego, którzy obronili pracę magisterską w roku akademickim 2015/2016 w szkołach wyższych mających siedzibę na terenie województwa łódzkiego. Konkurs, w przypadku kategorii Ekologiczny magister, ogłaszany jest w następujących podkategoriach:

- Nauki ekonomiczno-społeczne,
- Nauki przyrodnicze,
- Nauki techniczne.

Zgłoszeniu do Konkursu, w przypadku kategorii Ekologiczny magister, podlegają prace w następujących obszarach tematycznych:

- technologie zagospodarowania odpadów komunalnych / rekultywacji składowisk,
- lokalne formy ochrony przyrody / lokalna bioróżnorodność,
- poprawa jakości powietrza w miastach (przeciwdziałanie niskiej emisji),
- rozwój technologii związanej z OZE.

2. Posiadacze stopnia doktora, którzy obronili rozprawę doktorską w roku akademickim 2015/2016 w szkołach wyższych mających siedzibę na terenie województwa łódzkiego, a których tematyka dotyczyła ochrony środowiska.

Przewidywana ogólna pula nagród do rozdysponowania wynosi **82 500 zł**:

- w kategorii „Ekologiczny magister” – przewiduje się 12 nagród po **5000 zł**,
- w kategorii „Ekologiczny doktor” – przewiduje się 3 nagrody po **7500 zł**.

WFOŚiGW w Łodzi na zgłoszenia czeka do 21 października 2016 r.

NABÓR WNIOSKÓW na małe przetwórstwo

Rusza kolejny nabór wniosków na wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W dniach 29 września–28 października 2016 r. wnioski mogą składać rolnicy, domownicy bądź małżonkowie rolników podlegających ubez-

pieczeniu społecznemu rolników w pełnym zakresie.

Warunkiem uzyskania pomocy finansowej będzie rozpoczęcie działalności gospodarczej w zakresie przetwarzania produktów rolnych. Wnioskodawca będzie zobowiązany do rejestracji działalności przetwórczej, ale dopiero po podpisaniu z Agencją umowy o przyznaniu pomocy, a więc po uzyskaniu zapewnienia, że planowana inwestycja spełnia wymogi programu. Wsparciem objęte zostały następujące sektory przetwórstwa: mleka, mięsa, owoców i warzyw, zbóż, ziemniaków, a także jaj, miodu, lnu i konopi oraz roślin oleistych i wysokobiałkowych.

Pomoc jest przyznawana w formie refundacji kosztów poniesio-

nych przez beneficjentów na realizację inwestycji. Jej maksymalny poziom wynosi 50%, a wysokość wsparcia finansowego, jakie można otrzymać w całym okresie realizacji PROW 2014-2020 w przypadku tej grupy beneficjentów wynosi 300 tys. zł. Wielkość pomocy przyznanej na realizację jednej operacji nie może być mniejsza niż 10 tys. zł.

W ramach PROW 2014-2020 na „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi i ich rozwój” przewidziano ok. 700 mln euro.

Do kosztów kwalifikowalnych zaliczyć można m.in.:

- budowę lub modernizację budynków wykorzystywanych do prowadzonej działalności;
- zakup (wraz z instalacją) maszyn lub urządzeń do przetwarzania i magazynowania, aparatury pomiarowej i kontrolnej;
- zakup urządzeń służących poprawie ochrony środowiska.

Więcej informacji na stronie Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa bądź w Oddziałach Regionalnych ARIMR.

NAJLEPSZE EKOLOGICZNE gospodarstwo wybrane

Do grona najbardziej eko gospodarstw w tym roku dołączyły kolejne. Podczas sierpniowej XXV Promocyjno-Handlowej Wystawy Rolniczej ROL-SZANSA 2016 zostały ogłoszone wyniki konkursu na najlepsze gospodarstwo ekologiczne. Konkurs ma na celu szerzenie praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich poprzez promocję rolnictwa ekologicznego, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach, a także rozpowszechnienie wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego. Zwycięzcą w konkursie na najlepsze gospodarstwo ekologiczne w kategorii: ekologiczne gospodarstwo towarowe zostało gospodar-

stwo p. Stefana Bednarka, które położone jest w gminie Lututów w powiecie wierszowskim i zajmuje powierzchnię około 11 ha, w tym użytki rolne zajmują powierzchnię ok. 8,60 ha. Kierunek produkcji to ekologiczna produkcja jaj. W ciągu ostatnich lat gospodarstwo rozwijało się i systematycznie powiększało stado kur niosek, które obecnie wynosi ok. 5000. Producent uczestniczy aktywnie w wystawach produktów ekologicznych, między innymi na targach Natura Food w Łodzi oraz na międzynarodowych targach produktów ekologicznych w Norymberdze. Jest laureatem konkursu „Orzeł Agrobiznesu”.

Natomiast laureatem w kategorii:

ekologia – środowisko zostało gospodarstwo ekologiczne p. Moniki Wołczyńskiej, które położone jest w gminie Strzelce Wielkie w powiecie pajęczańskim. Oferuje klientom szeroki asortyment warzyw, między innymi: marchew, buraczki ćwikłowe, fasolkę szparagową, ogórki, pory, pomidory, sałatę, rzodkiewkę, a także owoce miękkie: maliny i truskawki. Gospodarstwo zajmuje powierzchnię ok. 10,50 ha, w tym ok. 7,05 zajmują użytki rolne należące głównie do klasy V i VI. Ponadto w gospodarstwie utrzymywane jest około 80 kur niosek. Produkty sprzedawane są do sklepów oraz prowadzona jest sprzedaż bezpośrednia z gospodarstwa. Gospodarstwo posiada przydomową oczyszczalnię ścieków.

Laureaci uhonorowani zostali nagrodami rzeczowymi zakupionymi ze środków Sekretariatu Regionalnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich Województwa Łódzkiego – Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego.

Owoce i warzywa w szkole

W roku szkolnym 2016/2017 po raz ósmy zagości w szkołach program „Owoce i warzywa w szkole”. Ta edycja przyniosła zmianę zasad przystąpienia do programu. Szkoła musi zawrzeć umowę z jednym z zatwierdzonych przez ARR dostawców.

W programie „owoce i warzywa w szkole” mogą uczestniczyć dzieci uczęszczające do klas I-III szkół podstawowych oraz „zerówek” zorganizowanych w szkołach podstawowych. Dzieci będą otrzymywały 2-3 razy w tygodniu, przez 10 tygodni w semestrze, porcje owocowo-warzywne. Porcje składają się ze świeżych owoców (jabłka, gruszki, borówki, truskawki) i warzyw (marchew, rzodkiewka, papryka słodka, kalarepa, pomidorki) oraz soków (owocowe, warzywne oraz mieszane). Ponadto obowiązkowym elementem programu jest edukowanie o zdrowych nawykach żywieniowych.

Te szkoły, którym nie udało się sfinalizować umowy na dostawę owoców i warzyw do 22 września, mają szansę na dostawę w drugim semestrze. Informację o przystąpieniu szkoły do Ows dostawca musi przekazać w formie podpisanej umowy do Oddziału Terenowego ARR (właściwym ze względu na siedzibę dostawcy) do dnia 13 stycznia 2017 roku.

CZAS NA WSPARCIE dla grup producentów rolnych

We wrześniu ARiMR uruchamia nabór wniosków o przyznanie pomocy na działanie „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów” finansowane z PROW 2014 - 2020. Wnioski o przyznanie takiego wsparcia będzie można składać od 30 września do 28 listopada 2016 r. w Oddziałach Regionalnych ARiMR.

Wsparcie kierowane jest do nowych grup producentów rolnych, w skład których wchodzi wyłącznie osoby fizyczne. Pomoc może być przyznana podmiotom, które zostały uznane na podstawie przepisów prawa za grupy producentów rolnych nie wcześniej niż 1 stycznia 2014 r. Dodatkowo grupy muszą spełniać warunki kwalifikowalności, określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Pomoc może być przyznana wnioskodawcy, który spełnia następujące warunki:

- grupa producentów została uznana przez dyrektora oddziału terenowego Agencji Rynku Rolnego na podstawie planu biznesowego;
- łączy producentów jednego produktu lub grupy produktów, którzy nie byli członkami grupy producentów lub organizacji

producentów, utworzonej ze względu na ten sam produkt lub grupę produktów, której przyznano pomoc na rozpoczęcie działalności ze środków Unii Europejskiej po dniu 1 maja 2004 r.;

- wykonuje swoją działalność jako mikro, małe lub średnie przedsiębiorstwo, tj. zatrudnia mniej niż 250 pracowników, którego roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 mln EUR;
- zadeklaruje realizację planu biznesowego w celu osiągnięcia jego założeń w trakcie trwania 5-letniego okresu wsparcia.

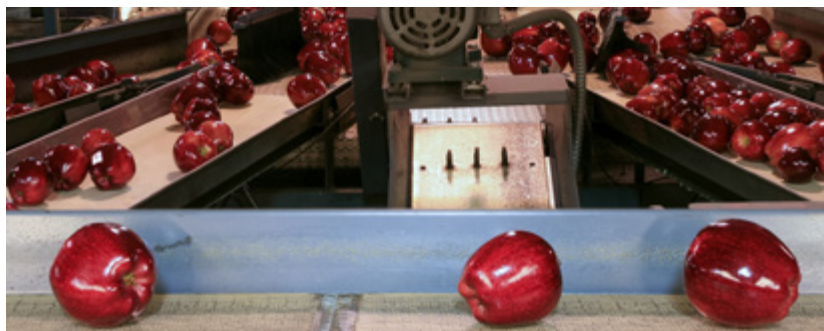
Wsparcia nie można otrzymać na tworzenie grup producentów zajmujących się hodowlą drobiu, wyrobami z mięsa drobiowego i jego podrobów oraz grup działających w sektorze owoców i warzyw.

W pierwszym roku działalności grupy producentów rolnych mogą otrzymać wyprzedzające finansowanie pomocy, jeżeli grupa złoży taki wniosek w Oddziale Regionalnym ARiMR w terminie 30 dni od dnia, w którym decyzja przyznająca grupie pomoc finansową stała się ostateczna. Kwota wyprzedzającego finansowania nie może być wyższa niż 50 tys. zł.

Udział krajowych środków na współfinansowanie pomocy w tym działaniu wynosi 36,37% (63,63% pomocy finansowane jest ze środków UE).

W planie finansowym PROW 2014-2020 przewidziano na wsparcie grup producentów rolnych kwotę blisko 403 mln euro (w tym ok. 110 mln euro na zobowiązania), tj. o ponad 111 mln euro więcej, aniżeli w PROW 2007-2013.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz w placówkach terenowych.

Zmiany w systemie doradztwa rolniczego

Sejm uchwalił nowelizację ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego. Teraz nadzór nad wojewódzkimi ośrodkami doradztwa rolniczego przeszedł z kompetencji marszałków poszczególnych województw na ministra rolnictwa.

ŹRÓDŁO: WWW.MINROL.GOV.PL

Zgodnie z nowelizacją teraz Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi będzie nadawał statuty, powoływał dyrektorów według jednolitych kryteriów odnośnie do osób pełniących to stanowisko oraz powoływał członków Rad Społecznych Doradztwa Rolniczego działających przy wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego. Zmiana organu sprawującego nadzór pozwoli na ujednoczenie sposobów działania, ponieważ Minister będzie zatwierdzał roczne programy działalności, plany finansowe oraz sprawozdania z ich realizacji. Dotychczas Minister przekazywał na podstawie umowy środki finansowe – dotację celową z budżetu państwa na realizację zadań ustawowych, w tym na wynagrodzenia dla pracowników i utrzymanie ODR-ów. Według pomysłodawców możliwe będzie efektywniejsze wykorzystanie dotacji celowej poprzez zapewnienie spójności pomiędzy realizowanymi zadaniami ośrodków, a priorytetami i wyzwaniem dla rolnictwa i obszarów wiejskich.

Kolejną zmianą dotyczącą funkcjonowania ODR-ów jest zwiększenie składu Rad Społecznych Doradz-

twa Rolniczego, które działają przy wojewódzkich ośrodkach. Teraz w skład rady wchodzić będzie 12 członków; do tej pory było ich 11. Dodatkowym członkiem będzie przedstawiciel ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Dotychczas Minister nie miał swojego przedstawiciela w Radach, działających przy wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego. Kadencje Rad trwające w dniu wejścia w życie projektowanej ustawy, upływają w dniu poprzedzającym dzień powołania nowych Rad. Nowelizacja wyznacza 60-dniowy termin od dnia wejścia w życie jej przepisów na powołanie przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi nowych Społecznych Rad Doradztwa Rolniczego.

Pomimo przeniesienia podległości samorząd wojewódzki poprzez

**USTAWA Z DNIA
22 CZERWCA 2016 R.
o zmianie ustawy
o jednostkach doradztwa
rolniczego weszła w życie
20 sierpnia 2016 r.
Dz.U. 2016 poz. 1176**

ZMIANA STATUSU PRAWNEGO ODR

Zmiana podległości i nadzoru nad ośrodkami doradztwa rolniczego spowodowała zmiany statusu prawnego tych jednostek. Wcześniej były to samorządowe wojewódzkie osoby prawne. Teraz ośrodki doradztwa rolniczego stają się państwowymi jednostkami organizacyjnymi posiadającymi osobowość prawną.

udział przedstawicieli w pracach Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego będzie miał wpływ na działalność ODR-u, w tym na realizację jego programu działalności. Zgodnie z przepisami ustawy zadania ODR-ów realizowane powinny być we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, z uwzględnieniem kierunków rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, ustalonych przez właściwe organy samorządu terytorialnego. Nowelizacja ustawy zakłada, że ODR-y nadal będą mogły otrzymywać dotacje podmiotowe z budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wykonywanie zadań z zakresu doradztwa rolniczego.

NOWY PROW, NOWE DROGI

Publiczne drogi lokalne, zarówno gminne, jak i powiatowe, zwłaszcza na wsiach i w małych miasteczkach, wymagają dużych i kosztownych inwestycji. Pomimo ogromnego postępu w rozwoju infrastruktury drogowej w Polsce, dzięki któremu poleprzyła się jakość i zwiększyła liczba autostrad, tras szybkiego ruchu i dróg krajowych, nadal znajdziemy dziurawe, wąskie i niebezpieczne ulice. To właśnie drogi lokalne. Problem niewystarczających środków w budżetach gmin i powiatów rozwiązuje się dzięki Programowi Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

W ramach nowej perspektywy finansowej PROW przewidziano wsparcie na operacje związane z budową, przebudową lub zmianą nawierzchni lokalnych dróg publicznych: gminnych, powiatowych, a także wewnętrznych, które w wyniku realizacji inwestycji staną się drogami publicznymi. Zapraszam Państwa do zapoznania się z danymi statystycznymi przygotowanymi przez zespół Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich w Urzędzie Marszałkowskim w Łodzi. To tu miała miejsce weryfikacja formalna i merytoryczna złożonych projektów.

„Zarząd Województwa Łódzkiego ogłosił nabór wniosków w ramach powyższego zakresu, który trwał od 29 lutego do 28 kwietnia 2016 roku.

W jego wyniku 127 gmin i 17 powiatów złożyło 338 wniosków na kwotę wsparcia w wysokości 239 988 737 złotych. Okazało się, że zapotrzebowanie w stosunku do dostępnego limitu dla województwa łódzkiego (60 891 147 złotych) było najwyższe w Polsce” – mówi Witold Stępień, Marszałek Województwa Łódzkiego.

Przypomnijmy, że z uwagi na warunki ubiegania się o środki PROW, określające realizację operacji w miejscowościach nale-

żących do gminy wiejskiej lub miejsko-wiejskiej z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 tys. mieszkańców, lub należących do gminy miejskiej z podobnym limitem liczby mieszkańców, ze wsparcia wyłączone są miasta na prawach powiatu (Łódź, Skierniewice, Piotrków Trybunalski) oraz gminy miejskie (Pabianice, Tomaszów Mazowiecki, Bełchatów, Zgierz, Radomsko, Kutno, Zduńska Wola, Sieradz, Łowicz, Ozorków, Konstanyńów Łódzki, Rawa Mazowiecka, Głowno, Łęczycza i Brzeziny).

▼ NISKI ODSETEK ODRZUCONYCH WNIOSKÓW ▼ PUNKTOWANIE WNIOSKÓW

Pozytywną ocenę w ramach weryfikacji uzyskało 299 projektów. To dowód dobrej jakości wniosków, których odsetek odrzuconych wniosków (11,5%) jest jednym z najniższych w kraju.

To również potwierdzenie słuszności przeprowadzonych spotkań szkoleniowych, w których wzięto udział ponad 300 osób. Pozytywnie rozpatrzone projekty znalazły się na liście rankingowej, którą w dniu 6 września 2016 roku zatwierdził Zarząd Województwa Łódzkiego. Aby znaleźć się na liście, projekt musiał uzyskać co najmniej 9 punktów na 18 możliwych. Im wyższa liczba punktów, tym wyższa pozycja na liście rankingowej. W przypadku jednakowej liczby punktów o pozycji decydować będzie większa liczba mieszkańców miejscowości, w której prowadzona będzie inwestycja drogowa.

Punkty, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa, można było zyskać w ramach kilku kryteriów. Najwyżej punktowane było kryterium dotyczące dochodu podatkowego w gminie w przeliczeniu na jednego mieszkańca, przy czym 5 punktów przyznawane było w sytuacji, gdy dochód ten nie przekraczał 50% średniego dochodu w kraju. Kolejne 2 punkty zdobywały te projekty, dla których bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, gdzie jest planowana realizacja operacji, w okresie ostat-

nich 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było wyższe lub równe średniej krajowej. Jeżeli operacja była powiązana z inwestycjami dotyczącymi tworzenia pasywnej infrastruktury szerokopasmowej lub na obszarze realizacji operacji istnieje funkcjonująca sieć szkieletowa, oznaczało to dodatkowy 1 punkt. Kolejne punkty przyznawane były, gdy droga objęta operacją prowadzi bezpośrednio do obiektu użyteczności publicznej (dodatkowe 2 punkty), operacja dotyczy drogi łączącej się z drogą o wyższej kategorii.

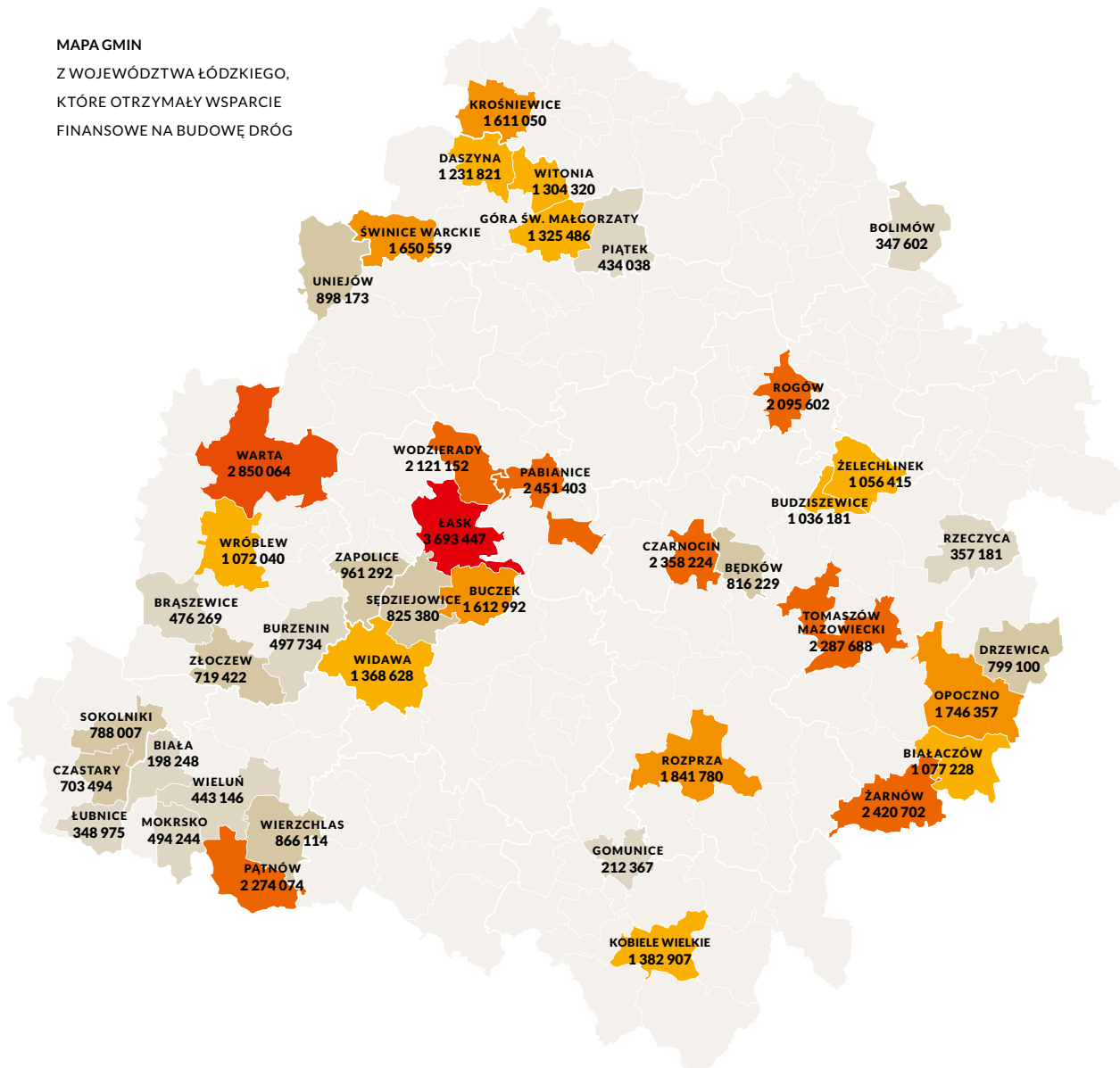
LICZBA ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW I WNIOSKOWANA KWOTA POMOCY

z terenu danego powiatu oraz liczba umów i przyznana kwota pomocy dla operacji z terenu danego powiatu

POWIAT	LICZBA ZŁOŻONYCH WNIOSKÓW	WNIOSKOWANA KWOTA POMOCY	LICZBA ZAWARTYCH UMÓW	PRYZNANA KWOTA POMOCY
bełchatowski	18	12 270 432,00 zł	0	0,00 zł
brzeziński	3	2 981 187,00 zł	1	2 095 602,00 zł
kutnowski	18	16 675 156,00 zł	1	1 611 050,00 zł
łaski	10	9 612 374,00 zł	2	2 438 372,00 zł
łęczycki	20	12 670 751,00 zł	8	6 904 950,00 zł
łowicki	8	4 035 524,00 zł	0	0,00 zł
łódzki wschodni	16	7 331 493,00 zł	0	0,00 zł
opoczyński	23	14 793 033,00 zł	11	7 141 744,00 zł
pabianicki	9	7 585 875,00 zł	3	4 164 697,00 zł
pajęczański	3	4 654 598,00 zł	1	1 195 273,00 zł
piotrkowski	18	17 093 673,00 zł	4	6 044 763,00 zł
poddębicki	27	15 498 294,00 zł	3	2 092 685,00 zł
radomszczański	25	13 806 225,00 zł	3	3 912 464,00 zł
rawski	9	8 470 451,00 zł	1	942 869,00 zł
sieradzki	28	11 633 219,00 zł	8	5 615 529,00 zł
skierniewicki	10	8 318 263,00 zł	0	0,00 zł
tomaszowski	36	25 290 681,00 zł	14	6 284 087,00 zł
wieluński	24	14 999 180,00 zł	8	4 548 572,00 zł
wieruszowski	10	7 055 618,00 zł	6	4 760 975,00 zł
zduńskowolski	15	9 982 433,00 zł	2	961 292,00 zł
zgierski	8	9 718 779,00 zł	0	0,00 zł

MAPA GMIN

Z WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO,
KTÓRE OTRZYMAŁY WSPARCIE
FINANSOWE NA BUDOWĘ DRÓG

W P R O W A D Z A M Y Z M I A N Y | 0 2 / 2 0 1 6

(3 punkty) i operacja jest realizowana w porozumieniu pomiędzy gminami lub powiatami, lub gminą a powiatem (1 punkt). Ponadto 4 punkty otrzymywały projekty realizowane w gminie, w której średnia gęstość zaludnienia, wyliczona bez uwzględnienia miejscowości powyżej 5000 mieszkańców wynosi powyżej 60 osób/km² (kryterium regionalne obowiązujące w województwie łódzkim).

▶ ZAPOTRZEBOWANIE WIĘKSZE NIŻ DOSTĘPNE ŚRODKI

Ze względu na niewystarczający limit środków

będących w dyspozycji Samorządu Województwa Łódzkiego zawartych zostanie 76 umów o dofinansowanie projektu na kwotę 60 729 504 złotych, zgodnie z kolejnością na liście rankingowej. W wyniku zrealizowania inwestycji drogowych w województwie łódzkim poprawi się jakość i bezpieczeństwo na ponad 135 km dróg gminnych i powiatowych. Nowe drogi to

13,5 km, na pozostałych przeprowadzona zostanie przebudowa lub zmiana nawierzchni. Na dzień publikacji niniejszego tekstu samorządy województwa nie dysponują pozytywną odpowiedzią Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na apel o zwiększenie puli dostępnych środków. Ponadto, nie przychylnono się również do prośby o kontynuację zasad obowiązujących w mi-

MAPA POWIATÓW Z UMOWAMI
Z WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO,
KTÓRE OTRZYMAŁY WSPARCIE
FINANSOWE NA BUDOWĘ DRÓG

nionym okresie programowania, tj. do zawierania kolejnych umów z listy rankingowej w miarę pojawiania się środków uwalnianych z oszczędności przetargowych (sytuacja weryfikacji kosztów, w wyniku przetargów ma wciąż miejsce). Z doświadczenia z lat poprzednich wynika, iż oszczędności te sięgają rzędu 20%-30%. Zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi pojawiające się oszczędności przetargowe zasilać będą limit środków na kolejne nabory wniosków. W łódzkim zapisy rozporządzenia dotkną projektów zaklasyfikowanych na

liście rankingowej, od numeru 77 do 299, a więc projektów odrzuconych z powodu braków środków. Wnioskodawcom tym pozostaje aplikować o wsparcie bądź w kolejnych naborach ogłaszanych przez Zarząd Województwa Łódzkiego, bądź w ramach rządowego programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016-2019.

Zachęcam do dalszego aplikowania po środki zewnętrzne. Są one niezwykle istotnym czynnikiem decydującym o rozpoczęciu inwestycji, szczególnie tych kosztochłonnych, infrastrukturalnych, dzięki którym podnosi się jakość życia mieszkańców wsi.

WICEMARSZAŁEK
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO
ARTUR BAGIENSKI

WPROWADZAMY DROGOWE ZMIANY

Za nami pierwszy (czy ostatni?) nabór wniosków na drogi lokalne, realizowane przez samorządy gminne bądź powiatowe, a w wielu przypadkach we współpracy tych podmiotów. Pracowaliśmy w dość trudnych warunkach, podyktowanych małym budżetem w zderzeniu z oczekiwaniami płynącymi z całego województwa. To nowe zjawisko nowego okresu programowania? Pracowaliśmy pod presją czasu. Trudniejszy do rozwiązania okazał się jednak problem niskiego budżetu. Trudniejszy ale do rozwiązania, jednak o tym później. Zarząd Województwa Łódzkiego ogłosił nabór wniosków z końcem lutego i zamknął go 28 kwietnia 2016 roku. W jego wyniku 127 gmin i 17 powiatów złożyło 338 wniosków na kwotę wsparcia blisko 240 mln zł. To czterokrotnie więcej w stosunku do środków, jakie mieliśmy w dyspozycji. Nie pierwszy raz wyróżniliśmy się w Polsce, takiego przebicia potrzeb nie odnotowano bowiem w żadnym z województw.

Patrząc dziś na mapę województwa łódzkiego, dochodzimy do oczywistych wniosków. Wiemy, jakie jego obszary cechowało największe zainteresowanie, skąd wnioskowano najczęściej, a skąd najmniej, które z samorządów gminnych nie aplikowały o środki wcale. Podkreślam słowo „gminne”, bowiem nie odnotowaliśmy nieobecności któregośkolwiek z powiatów ziemi łódzkiej. Wszystkie one (bezpośrednio lub w postaci porozumień z samorządami gminnymi) wystąpiły o środki PROW. I tak, najwięcej wniosków złożono z powiatów tomaszowskiego, sieradzkiego i poddębickiego. O największe kwoty ubiegały się powiaty (w rozumieniu obszaru, nie wnioskodawcy) tomaszowski, piotrkowski i kutnowski. Najmniej, bo po trzy wnioski, wpłynęło z powiatów brzezińskiego i pajęczańskiego. Najmniejsze potrzeby wsparcia finansowego odnotowaliśmy w powiatach łowickim, pajęczańskim i wieruszowskim. I żeby oddać prawdziwy obraz tych statystyk, chwilę zatrzymam się, by wyjaśnić Państwu, iż zarówno liczba składanych wniosków, jak i ich wartość nie jest zero-jedynkową odpowiedzią na potrzeby bądź ich brak. Każdy ze składanych projektów zderzyć należało, po pierwsze, z własnymi możliwościami ich realizacji (przypomnę zasadę refundacji części kosztów po zrealizowaniu inwestycji bądź jej etapu), po drugie z warunkami ubiegania się o środki PROW, a te, podobnie jak w ubiegłym okresie programowania, spisane są w odpowiednie dla typu operacji, rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Dokąd zaprowadziła nas mniej lub bardziej kręta droga finansowania projektów środkami unijnymi? Podzielę się osobistym doświadczeniem trzeciego okresu programowania, w którym bezpośrednio biorę udział. Po pierwszym programie, w latach 2004-2006, kiedy to nieliczni realizowali, a większość się jednak z dużym niedowierzaniem przyglądała, przyszedł program 2007-2013. Jedyne jego początki cechował brak wiary, że może się udać, że „to jednak działa”, że refundacja trafia na rachunki kolejnych beneficjentów, a realizowane projekty wyrastają jak grzyby po deszczu. Od tych najważniejszych dla polskiej wsi, infrastrukturalnych, zmieniających jej oblicze, ale przede wszystkim uwiarygadniających coraz mocniej stawiane głośno tezy o wyrównywaniu szans między miastem a wsią, po miękkie, społeczne, integrujące społeczności lokalne. Kolejne lata minionego programu, kiedy z impetem ruszyliśmy z naborami, pokrywając kalendarze terminami, czasem nakładającymi się jeden na drugiego, wszyscy mieliśmy poczucie wielkiej sprawy dziejącej się na naszych oczach. Wielkiej spr-

wy i niemałych środków. Jak dziś odnosimy się do tego okresu programowania? To był tłusty czas dla obszarów wiejskich, dla zmian infrastrukturalnych na wsi, dla oddolnych inicjatyw. Każda z budowanych przez nas list rankingowych, na których umieszczaliśmy coraz większy odsetek dobrze przygotowywanych projektów, zaspokajała się w pełni. Pozwalały na to najważniejsze czynniki: dostępna alokacja i mechanizm podpisywania umów z pojawiającymi się oszczędnościami poprzetargowych. A te miały miejsce przez lata, i mają miejsce dziś. Na różnym poziomie, bowiem rynek usług budowlanych, jak papierek lakmusowy, odpowiada na „wypuszczanie” przez kolejne instytucje państwa strumieni unijnych pieniędzy. Dziś brakuje tych dwóch kluczowych czynników: dostępnej (czyt. dostatecznej) alokacji i mechanizmu pozostawienia list rankingowych otwartymi do czasu podpisania umów ze wszystkimi wnioskodawcami.

Powróćmy zatem do rozpoczętego wątku o potrzebie zderzenia składanych projektów z warunkami rozporządzenia Ministra Rolnictwa. Zapytana o pierwsze skojarzenie dla trzech okresów programowania, odpowiem: 2004-2006 – sondowanie, 2007-2013 – dynamika, realizacja, efekty, 2014-2020 – budowanie umiejętności dopasowania potrzeb do warunków programu. O co chodzi? O efekt nowego nurtu sięgania po środki unijne, który to obserwuję od kilku miesięcy. Miast jak mantrę powtarzać na kolejnych spotkaniach z beneficjentami kluczową i sensowną wskazówkę, że projekt szyjemy na miarę naszych potrzeb, to jest identyfikujemy potrzeby i szukamy ścieżek ich rozwiązania poprzez realizację projektów unijnych, zbieram setki odpowiedzi, że wnioskodawcy odwracają kolejność (żeby nie powiedzieć przewracają porządek do góry nogami). Najpierw odnajdują odpowiedni program, rozczytują jego warunki, poznają zasady punktacji, dopasowują pod nie przyszłe pomysły, projekty (!), podejmując ubieganie się o środki zewnętrzne tam, gdzie pojawia się hipotetyczna możliwość ich unijnego wsparcia. I choć świat staje na głowie, nie można odmówić racji takiemu działaniu. Kto bowiem, przy zbyt niskich budżetach może pozwolić sobie na angażowanie środków w przygotowanie dokumentacji (przy projektach infrastrukturalnych, często kosztochłonnych), nie widząc choć w oddali światełka w tunelu. Przyszło nam zatem obserwować zgoła inny w stosunku do minionego okresu programowania trend. Nie rozwiązujemy potrzeb. My tych potrzeb szukamy bądź je sztucznie (niestety) tworzymy, skrzętnie zliczając dostępną za nie punktację. Dla jasności sytuacji

doдам, że nie spotkamy ani w naszym, ani pewnie z żadnym z pozostałych regionów, nadmiernie (na potrzeby naboru wniosków) zidentyfikowanych potrzeb realizacji inwestycji drogowych. Te były i pewnie jeszcze przez lata będą oczekiwane, zarówno w ich liczbie, jak i jakości. Chcę jednak dać wyraźny sygnał, w jakim kierunku zmierzają fundusze 2014-2020. Obym się myliła i podsumowując bieżący okres programowania, mogła zaprzeczyć własnym, pierwszym spostrzeżeniom w materii kolejności całego procesu decyzyjnego, od identyfikacji potrzeb, poprzez źródła ich zaspokajania, po realizację. Trudno dziś nie odnotować jednak refleksji, że kolejne nabory wniosków cechować będzie umiejętność dopasowania przyszłych projektów do punktacji kolejnych rozporządzeń. Gra staje się oczywista. Realizuję to, co ma szansę na dofinansowanie.

Jak zawsze, tak i teraz, odnotowaliśmy również takie wnioski, które z założenia nie miały szans na dofinansowanie, tj. na wstępie nie miały minimalnej liczby wymaganych dziewięciu punktów. Po co generowane koszty przygotowania takich dokumentów? Po co czas niezbędny na weryfikację? Odpowiedź pozostawiam Państwu, w szczególności zaś, radnym gmin, powiatów, miast.

Pozytywną ocenę projektów drogowych uzyskało 299 z 338 złożonych, jednak ze względu na dostępny limit środków zostanie zawartych jedynie 76 umów. Pula unijnej kasy zamyka się bowiem kwotą niewiele ponad 60 mln zł. W wyniku zrealizowania wspomnianych 76 inwestycji drogowych w województwie łódzkim poprawi się jakość i bezpieczeństwo na blisko 140 km dróg gminnych i po-

wiatowych. Czy to dużo? Tak. Czy to mało? Tak. Pozostaje bowiem niedosyt niemożliwości korzystania z wojewódzkiej puli środków tak, by nie zachodziła konieczność ogłaszania kolejnego naboru po pojawieniu się środków w wyniku przeprowadzonych przetargów. Pozostaje również niedosyt równego potraktowania każdego z ubiegającego się o dofinansowanie samorządu gminnego czy powiatowego, bowiem samorząd x z dziś punktowanym poziomem bezrobocia i dochodu na jednego mieszkańca, z tą samą punktacją przystąpi do kolejnego naboru. I dla większości, z tym samym, negatywnym skutkiem.

Czy liczę na zmiany legislacyjne? Tak, bo nie znajduję przesłanek, dla których zasada oszczędności poprzetargowych, realizowana z tak pomyślnym skutkiem przez minione lata, nie miałaby mieć miejsca i dziś.

Które obszary na mapie województwa łódzkiego, szczególnie odczuwają realizację inwestycji drogowych? Aż 14 zostanie przeprowadzonych w powiecie tomaszowskim. Powiat opoczyński odnotuje 11 inwestycji, na kolejnych miejscach, z liczbą ośmiu projektów plasują się powiaty (w rozumieniu terenu, nie wnioskodawcy): łęczycki, sieradzki i wieluński. Dalsze miejsca generują relatywnie mniej projektów.

Przed nami intensywny czas, czas postępowań przetargowych, realizacji inwestycji i jej pomyślnego rozliczenia. Na ostateczne, beneficjenci będą mieli (w zależności od własnych możliwości zadeklarowanych we wnioskach) aż 36 miesięcy. To czas na wprowadzenie drogowych zmian.

MARIA KACZOROWSKA

Najbezpieczniej u Rokickich

Jedno z wielu gospodarstw sadowniczych na terenie gminy Biała Rawska. Ale jedyne, które może pochwalić się tytułem najbezpieczniejszego gospodarstwa rolnego.

O pracy z pasją i o dużej świadomości zagrożeń, jakie niesie praca w gospodarstwie, opowiada Jan Rokicki, zdobywca pierwszego miejsca w organizowanym przez KRUS Konkursie Bezpieczne Gospodarstwo Rolne.

**GOSPODARSTWO
ROLNE GRAŻYNA
I JAN ROKICCY**
UL. JANA PAWŁA II 60
96-230 BIAŁA RAWSKA
POWIERZCHNIA
GOSPODARSTWA
15,80 HA
PRODUKCJA ROŚLINNO-
-SADOWNICZA
(GOSPODARSTWO
NASTAWIONE JEST NA
PRODUKCJĘ JABŁEK)
GOSPODARSTWO
NALEŻY DO GRUPY
PRODUCENCKIEJ
RAJFRUIT

W P R O W A D Z A M Y Z M I A N Y | 0 2 / 2 0 1 6

- ▼ W konkursie wystartowaliście Państwo po raz pierwszy i od razu sukces. Czym różnicie się od innych gospodarstw?

Tego sukcesu się nie spodziewaliśmy, tym bardziej tytuł i nagroda cieszą. Nasze gospodarstwo jest chyba takie, jak wiele innych w województwie, czy kraju. Gospodarstwo istnieje już 100 lat i przekazywane jest z pokolenia na pokolenie. Ja przejąłem je w 1984 roku i ciągle modernizuję. Nie uważam, że bym robił coś nadzwyczajnego. Ale być może to, że staram się wszystko ulepszać, wprowadzać rozwiązania, które ułatwią pracę i sprawią, że będzie bezpieczne, doceniła też komisja konkursowa. To jest kwestia świadomości tego, że codzienna dbałość o maszyny i urządzenia w gospodarstwie przyczynia się do ich niezawodności i ułatwia wykonywanie obowiązków. Lubię wiedzieć, gdzie dana maszyna czy urządzenie stoi, wiedzieć, że następnego dnia mogą bez problemu jej użyć i nie będzie niespodzianki, że się popsuje. A już nie wyobrażam sobie, że nie będę wiedział, gdzie coś ostatnio odłożyłem. Staram się na bieżąco przeprowadzać ich serwis i w większości przypadków czynię to własnymi staraniami i z pomocą syna.

- ▼ W etapie ogólnopolskim otrzymali Państwo nagrodę specjalną Głównego Inspektora Pracy za stosowanie innowacyjnych rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo pracy w rolnictwie. Co to za rozwiązania?

Długoletnia praca w gospodarstwie i w sadzie skutkuje pomysłami, które staram się wdrażać w życie. Wprowadziłem w gospodarstwie system kilkupoziomowego składowania maszyn, co pozwala mi zaoszczędzić miejsce, a jednocześnie mam wszystkie maszyny i urządzenia na widoku. Coroczna konieczność rozdrabniania przyciętych gałęzi drzew nasunęła pomysł, żeby zabezpieczyć ciągnik i pracującego na nim operatora przed odłamkami gałęzi czy korzeni. Razem z synem wykonaliśmy metalową osłonę, którą mocuje się do ciągnika i nie ma możliwości, żeby któregoś z nas podczas pracy uderzył jakiś odłamek. Śmieję się teraz synem, że może powinniśmy to opatentować i wprowadzić takie osłony do produkcji.

Pomysły są wynikiem codziennego wykonywania obowiązków. Jest tak w każdym zawodzie i każdy poszukuje i wdraża rozwiązania, które sprawią, że praca będzie łatwiejsza i bezpieczniejsza, a wytwarzane produkty coraz lepsze

czędzić miejsce, a jednocześnie mam wszystkie maszyny i urządzenia na widoku. Coroczna konieczność rozdrabniania przyciętych gałęzi drzew nasunęła pomysł, żeby zabezpieczyć ciągnik i pracującego na nim operatora przed odłamkami gałęzi czy korzeni. Razem z synem wykonaliśmy metalową osłonę, którą mocuje się do ciągnika i nie ma możliwości, żeby któregoś z nas podczas pracy uderzył jakiś odłamek. Śmieję się teraz synem, że może powinniśmy to opatentować i wprowadzić takie osłony do produkcji.

- ▼ Skąd czerpie Pan pomysły na wprowadzanie takich rozwiązań u siebie w gospodarstwie?

Tak jak wspominałem, pomysły są wynikiem codzien-

nego wykonywania obowiązków. Jest tak w każdym zawodzie i każdy poszukuje i wdraża rozwiązania, które sprawią, że praca będzie łatwiejsza i bezpieczniejsza, a wytwarzane produkty coraz lepsze. Taka prawidłowość dotyczy nas również prywatnie. Chociażby przykład mojej żony, która czasem tygodniami modyfikuje i ulepsza przepis na jakieś danie, by efekt końcowy był zadowalający. Po prostu samo życie. Ona w kuchni, ja w gospodarstwie. Być może jest mi łatwiej dbać o gospodarstwo, bo ta praca to także moja pasja i hobby. Gdyby to, co robię, było tylko przykrym obowiązkiem, pewnie nie myślałbym ani o modernizacji, ani o bezpieczeństwie.

- ▼ **Oglądając Pana gospodarstwo, ma się wrażenie, że pomyślał Pan już o możliwie wszystkim, co uchroni przed nieszczęśliwym wypadkiem.**

▲

Porządek w gospodarstwie nie jest niczym nadzwyczajnym i wyjątkowo pracochłonnym. Nawyk dbałości o ład i porządek w gospodarstwie dostałem w pakiecie z wychowaniem od rodziców.

Powiem tak – staram się, jak mogę. Na szczęście nie mam takiego poczucia, że już jest wszystko idealnie. Jestem świadomy zagrożeń, jakie mogą napotkać mnie, członków mojej rodziny czy pracowników, których sezonowo zatrudniam. Dlatego uważam, że cały czas jest coś do zrobienia. Na pewno jestem spokojniejszy, bo gospodarstwo wyposażone jest w podstawowy sprzęt przeciwpożarowy. Instalacje elektryczne są nowoczesne i zabezpieczone przed wyładowaniami elektrycznymi. Posiadamy także specjalne pomieszczenia z oznaczeniami, w których znajdują się środki ochrony roślin oraz wyszczególnione miejsce na magazyn paliw. Wszystkie maszyny i urządzenia posiadają osłony bezpieczeństwa. Ale czasem nawet najlepsze zabezpieczenia nie uchronią przed wypadkiem, jeżeli nie będzie porządku w miejscu pracy.

A czy dużo czasu trzeba poświęcać na utrzymanie takiego nienagannego porządku na terenie gospodarstwa?

Porządek w gospodarstwie nie jest niczym nadzwyczajnym i wyjątkowo pracochłonnym. Nawyk dbałości o ład i porządek w gospodarstwie dostałem w pakiecie z wychowaniem od rodziców. Sam teraz uczę tego moje dzieci. I muszę Pani powiedzieć, że dobrze

im idzie przyswajanie tej wiedzy. Uważam, że jeżeli codziennie będziemy utrzymywać porządek, składować maszyny i narzędzia w wyznaczonych do tego miejscach, to nie odczuje się w ogóle, że trzeba przeznaczać dodatkowy czas na sprzątanie gospodarstwa. A zauważyć należy, że czasu w gospodarstwie jest bardzo mało, więc nie możemy pozwolić sobie na nieodpowiednie jego wykorzystywanie czy marnowanie.

- ▼ **Z utrzymaniem takiego porządku i wprowadzeniem innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwie związane są chyba duże nakłady finansowe. Skąd czerpicie na to fundusze? Korzystacie z jakichś form unijnego wsparcia?**

Wprowadzane w gospodarstwie rozwiązania czy modernizacje czynione są z bieżących dochodów, dotychczas nie korzystaliśmy jeszcze z unijnego wsparcia. Zdążyło się, że czyniąc większe inwestycje, korzystaliśmy z preferencyjnych kredytów bankowych. Jednak wiele rzeczy, które ustrzegą przed wypadkiem w gospodarstwie, można zrobić bardzo małym nakładem środków. Chociażby odkładanie narzędzi na swoje miejsce nic nie kosztuje, może oprócz chęci. Albo oznaczenie miejsc, w których może dojść do upadku czy potknięcia taśmą ostrzegawczą, też nie generuje kosztów, które wywrócić do góry nogami nasz domowy budżet.

- ▼ **Czy planuje Pan modernizowanie gospodarstwa i wprowadzanie kolejnych ulepszeń?**

Oczywiście. Robię to od momentu przejścia gospodarstwa po rodzicach i nie zamierzam przestać. Rodzina i gospodarstwo to całe moje życie, a w życiu trzeba mieć cele. Wtedy człowiek czuje satysfakcję z tego, że jest coraz lepiej, że to owoc mojej pracy. Jak dotychczas prawie corocznie staram się inwestować w jego rozwój, nie wyobrażam sobie, żeby jakaś część wypracowanego zysku nie była przeznaczona na dalszy rozwój gospodarstwa. Mówiąc kolokwialnie, gospodarstwo daje mi chleb, więc muszę o nie dbać i dążyć do jego rozwoju. Obecnie planuję zakup dwóch platform sadowniczych samojezdnych i już rozpocząłem budowę wiaty na składowanie skrzynio-palet. Przecież one muszą stać w porządku.

- ▼ **A plany poza zawodowe ?**

W ostatnim czasie przyszła mi do głowy myśl, żeby wyjechać i zwiedzić Ukrainę lub Kazachstan – nigdy tam do tej pory nie byłam, a wiem, że część wyprodukowanych przez moje gospodarstwo jabłek trafia m.in. do tych państw.

ZŁOTE GRUSZE

WRĘCZONE

W tym roku kolejne już statuetki Złotej Gruszy trafiły do gospodarstw agroturystycznych. Podsumowanie konkursu i wręczenie statuetek odbyło się podczas Dożynek Wojewódzkich w Piątku, a laureaci odebrali nagrody z rąk Marszałka Województwa Łódzkiego Witolda Stępnia i Dyrektora Departamentu Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich Marii Kaczorowskiej.

Pierwsza edycja wojewódzkiego konkursu na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne „Złota Grusza” miała miejsce w 2009 roku. Celem konkursu jest nie tylko wyłonienie najlepszych gospodarstw agroturystycznych w województwie łódzkim, ale również popularyzacja wypoczynku na wsi i propagowanie jego nowych form oraz promocja gospodarstw agroturystycznych i turystyki na obszarach wiejskich. W latach 2009-2016 w naborach do konkursu wpłynęło łącznie 161 zgłoszeń - w tym roku gospodarze prowadzący agroturystykę na terenie województwa łódzkiego zgłosili swoje gospodarstwa po raz siódmy.

- ▼ **W KATEGORII TRADYCYJNE GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE**
- I miejsce** – DOLINA KONI Wiktor Śpionek (gm. Dłutów, pow. pabianicki)
- II miejsce** – NA NOWINACH Maria Maślanka (gm. Łubnice, pow. wieruszowski)
- III miejsce** – LEŚNY DWOREK Ewa Kluzowska (gm. Wolbórz, pow. piotrkowski)

- ▼ **W KATEGORII WYSPECJALIZOWANE GOSPODARSTWO AGROTURYSTYCZNE**
- I miejsce** – AGROCHATKA – ZIELONY ZAKĄTEK Marek Matyja (gm. Ostrówek, pow. wieluński)
- II miejsce** – ZALEW BATORÓWKA Renata i Zbigniew Bator (gm. Jeżów, pow. brzeziński)
- III miejsce** – LEŚNA DOLINA Magdalena Panak (gm. Pęczniew, pow. poddębicki)

- ▼ **DOLINA KONI**
- to nie tylko agroturystyka, ale również uprawa rolna i, oczywiście, hodowla koni. Gospodarstwo ma ofertę całoroczną, czas można spędzić między innymi na szlaku konnym i biorąc udział w questach.

- ▼ **NA NOWINACH**
- to gospodarstwo, które zostało zgłoszone do konkursu po raz pierwszy. Właściciele zajmują się produkcją rolną, a dodatkowo świadczą usługi turystyczne od 2010 r. Gospodarstwo jest przyjazne zwierzętom, a turyści mogą spędzić czas między innymi na udziale w pracach polowych, co jest wyjątkową formą wypoczynku.

- ▼ **LEŚNY DWOREK**
- jest miejscem stworzonym dla wielbicieli koni i wędkowania. Gospodarze oferują gościom pokoje z łaźniakami i dostęp do kuchni,

a w sezonie domową kuchnię. Zatrzymując się tutaj, koniecznie trzeba spróbować potraw z dzierzyny!

- ▼ **AGROCHATKA**
- jest miejscem wyjątkowym. Każdy, kto się tu znajdzie, od razu poczuje się jak w domu! Zwłaszcza dzieci, które na pewno od razu zaprzyjaźnią się z mieszkańcami gospodarstwa, m.in. kucykiem, koniem, owcami, kozami, papugami...

- ▼ **BATORÓWKA**
- to również nowe gospodarstwo agroturystyczne w konkursie. Właściciele prowadzą działalność od 2013 roku. W szczególności polecamy to miejsce wielbicielom wędkowania i miłośnikom ryb!

- ▼ **LEŚNA DOLINA**
- to gospodarstwo położone w cichym i spokojnym miejscu, w pobliżu Zalewu Jeziorsko i Warty. Doskonale odpoczną tu rodziny, wielbiciele grzybobrania i miłośnicy wycieczek pieszych i rowerowych.

Zwycięzcom gratulujemy, a amatorów wypoczynku w zgodzie z naturą zapraszamy do odwiedzenia nagrodzonych gospodarstw!

MAŁGORZATA SIBIŃSKA

DOTACJE DLA SOŁECTW

W budżecie Województwa Łódzkiego zaplanowano środki dla najmniejszych jednostek podziału terytorialnego w kraju. To właśnie dla sołectw został ogłoszony i rozstrzygnięty konkurs na pierwsze tego typu dotacje. Przed mieszkańcami wsi czas realizacji m.in. projektów małej infrastruktury kulturalnej i sportowej.

Głównym celem tego przedsięwzięcia jest wspieranie i promowanie inicjatyw społeczności lokalnej, aktywności społecznej, pobudzanie aktywizacji mieszkańców oraz budowanie świadomości obywatelskiej i tożsamości lokalnej.

W odpowiedzi na ogłoszony konkurs do Urzędu Marszałkowskiego wpłynęły 282 wnioski z 97 gmin. Najwięcej wniosków (81) dotyczy infrastruktury przestrzennej i wypoczynkowej – są to projekty uwzględniające zagospodarowanie przestrzeni publicznej, tj. nasadzenie drzew, zakup ławek, altan ogrodowych czy utwardzenie terenu. Drugą liczną (58) grupą tematyczną wniosków stanowią wnioski dotyczące zakupu lub modernizacji infrastruktury sportowej oraz zakupu sprzętu sportowego. W tej grupie tematycznej wnioski dotyczyły utworzenia nowych boisk sportowych, modernizacji już istniejących boisk, stworzenia nowych lub modernizacji istniejących siłowni plenerowych, a także zakupu sprzętu sportowego. Kolejną liczną grupę złożonych wniosków (25) stanowiły wnioski dotyczące budowy bądź modernizacji placów zabaw. Znaczna część wniosków dotyczyła remontów świetlic wiejskich (13) oraz ich wyposażenia (25). Wiele z nich obejmuje organizację imprez integracyjnych: kulinarnych, kulturalnych, historycznych oraz sportowych, a także uroczystości dożynkowych. Część wniosków dotyczy organizacji warsztatów kulinarnych, rękodzielniczych, tanecznych i wokalnych. Są również wnioski dotyczące m.in. modernizacji zbiornika przeciwpożarowego, zakupu instrumentów dla orkiestry, sprzętu dla OSP, zakupu strojów dla członków zespołów ludowych czy publikacji wydawnictwa. Komisja Konkursowa przeprowadziła analizę otrzymanych wniosków, a następnie dokonała ich oceny. Ocenione wnioski zostały umieszczone na liście rankingowej, w kolejności wynikającej z uzyskanej punktacji. Dotację uzyskały te gminy, których wnioski otrzymały najwyższą liczbę punktów (w ramach przewidzianej w budżecie województwa, na rok 2016, puli środków w wysokości 150 000 zł).

ŹRÓDŁO: WWW.LODZKIE.PL

WYKAZ JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO, KTÓRYM UDZIELONA JEST POMOC FINANSOWA w ramach przedmiotowej uchwały Sejmiku Województwa Łódzkiego, w bieżącym roku.

LP.	JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO	NAZWA MIEJSCOWOŚCI	KWOTA DOTACJI (ZŁ)
1.	Gmina Buczek	Bachorzyn	4 988,00
2.	Gmina Sokolniki	Bagatelka	5 000,00
3.	Gmina Łyszkowice	Kalenice	5 000,00
4.	Gmina Głuchów	Miłochnewice	5 000,00
5.	Gmina Osjaków	Kuźnica Ługowska	5 000,00
6.	Gmina Rusiec	Dąbrowa Rusiecka	5 000,00
7.	Gmina Rząśnia	Będków	4 800,00
8.	Gmina Wodzierady	Chorzyszów	4 974,00
9.	Gmina Pęczniew	Pęczniew	5 000,00
10.	Gmina Głowno	Popów Głowiński	5 000,00
11.	Gmina Sławno	Owadów	5 000,00
12.	Gmina Rzczyca	Kawęczyn	5 000,00
13.	Gmina Piątek	Górki Pęczawskie	5 000,00
14.	Gmina Złoczew	Stolec	5 000,00
15.	Gmina i Miasto Szadek	Górna Wola	5 000,00
16.	Gmina Brzeziny	Witkowice	5 000,00
17.	Gmina Dąbrowice	Zgórze	3 000,00
18.	Gmina i Miasto Drzewica	Trzebina	5 000,00
19.	Gmina Gomunice	Wąglin	5 000,00
20.	Gmina Rawa Mazowiecka	Dziurdzioly	5 000,00
21.	Gmina Zduńska Wola	Biały Ług	1 606,00
22.	Gmina Brójce	Bukowiec	5 000,00
23.	Gmina Ręczno	Ręczno	5 000,00
24.	Gmina Zapolice	Strońsko	3 700,00
25.	Gmina Żelechlinek	Gutkowice	5 000,00
26.	Gmina Paradyż	Daleszewice	4 999,50
27.	Gmina Zduńska Wola	Janiszewice	2 000,00
28.	Gmina Ksawerów	Ksawerów	4 996,49
29.	Gmina Andrespol	Andrespol	5 000,00
30.	Gmina Żelechlinek	Żelechlin	4 901,00
31.	Gmina Koluszki	Stary Redzeń	5 000,00
32.	Gmina Rawa Mazowiecka	Leopoldów	5 000,00

W ZDROWYM
CIELE **ZDROWY**
DUCH!

Jaki jest najlepszy przepis na zdrowie i doskonałą formę? Oczywiście aktywność fizyczna. Nie każdy jednak lubi zamykać się w małych i ciasnych siłowniach. Wyjdźmy więc zdrowiu i jesieni naprzeciw i popracujmy nad formą pod chmurką!

Bieganie robi w dzisiejszych czasach oszałamiającą karierę. Każdy z nas, jeśli sam nie biega, zna kogoś w najbliższym otoczeniu, kto uwielbia tę formę aktywności. I słusznie! Wychoodzimy z domu, ruszamy się, poznajemy ciekawych ludzi. Warto zwrócić uwagę, że w Łódzkiem organizowanych jest wiele imprez biegowych. Jedną z większych jest cykl Biegi o Puchar Marszałka, organizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego. Ale coraz częściej biegi są również częścią większych imprez plenerowych – na przykład w tym roku (a na pewno nie po raz ostatni!) Lokalna Grupa Działania „Podkowa” połączyła organizację Nocy Świętojańskiej z Biegiem Świętojańskim. W Wieluniu ma miejsce Bieg Pokoju i Pojednania – połączenie aktywności z historią, podobnie jak choćby w Aleksandrowie, gdzie organizowany jest bieg z okazji Święta Wojska Polskiego. Biega się też dla szczytnych celów – nie brakuje u nas biegów charytatywnych. Ale czy jest to bieg z nagrodami, z historią czy z przesłaniem, najważniejsze jest samo bieganie, pokonywanie własnych słabości i osiągnięcie celów.

PRZYJEMNE Z POŻYTECZNYM

Wyjątkową dyscypliną, połączeniem biegu i zabawy, jest orieentering – zawodnik posługując się mapą i kompasem, musi w jak najkrótszym czasie przebiec określoną trasę wyznaczoną w terenie (zazwyczaj jest to las) przez punkty kontrolne. Przebieg pomiędzy tymi punktami jest dowolny i właśnie wybór wariantu jest najważniejszy w tej dyscyplinie. Sztuką jest odnalezienie równowagi pomiędzy szybkim biegiem a poprawnym odczytywaniem mapy i nawigowaniem w terenie. Uczniowski Klub Sportowy „Orientus” od roku 1997 jest organizatorem Turystycznego Marszu na Orientację „Orientuj się i licz”, który odbywa się w Lesie Łagiewnickim i cieszy ogromną popularnością. Orienteering to wspaniały sposób na spędzenie wolnego czasu, zwłaszcza dla tych, którzy lubią biegać i lubią, kiedy coś się dzieje. Zabawa jest doskonała, a przy tym można zyskać mnóstwo dobrej energii i zdrowia.

KIJKI W DŁONIE

Nie tylko bieganie jest w cenie. Dużą popularnością cieszy się nordic walking – dyscyplina, która zdobyła

wielu fanów. Jest to sport właściwie dla każdego! Nordic walking to marsz z kijami stworzony przez grupę fińskich lekarzy i sportowców. Spacerowanie w określony sposób, z kijkami specjalnie do tego przystosowanymi, efektywnie trenuje wiele grup mięśni: nóg, rąk, tułowia, ramion, barków, a także brzucha. Specjalistami w tej dziedzinie są mieszkańcy Pęczniewa, którzy już po raz trzeci zorganizowali Wycieczkę Nordic Walking do Egiptu. Tak jest! I choć Egipt to przysiółek obok Pęczniewa, to nie wiadomo, dokąd dojdą następnym razem. Obecnie jest to największa impreza nordic walking w Polsce, co potwierdza rekordowa liczba uczestników – ponad 400. W województwie łódzkim organizowane są także inne imprezy tego typu, na przykład Mistrzostwa Ziemi Łódzkiej w Nordic Walking – w tym roku odbyły się po raz 6, w Wiączyniu Dolnym. Najważniejsze, żeby mieć chęci, kijki i przygotowanie – aby spacerowałyby efektywnie. Bo przecież maszerować można wszędzie, a wspaniałe krajobrazy naszych obszarów wiejskich są do tego świetnym pretekstem, zwłaszcza kiedy jesień zaczyna zmieniać kolory świata.

FINANSOWANE Z UNII

Biegi i marsze są doskonałym sposobem na aktywne spędzanie czasu, ale co z tymi, którzy wolą ćwiczenia siłowe lub z różnych przyczyn biegać nie mogą? Również dla nich znajdzie się rozwiązanie! Wiele gmin województwa łódzkiego, korzystając z unijnych środków – na przykład z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na

lata 2007-2013, zagospodarowało przestrzenie w swoich miejscowościach, tworząc parki sprzyjające aktywności ruchowej. Place zabaw, ścieżki zdrowia, siłownie pod gołym niebem, boiska... to tylko niektóre przykłady kreatywności i chęci do poprawy jakości życia i zdrowia. Przykładami mogą być Dmenin, w którym powstało ogólnodostępne i wielofunkcyjne boisko, lub Lutomiersk, gdzie przestrzeń została zagospodarowana urządzeniami zabawowo-sportowymi z przeznaczeniem dla mieszkańców wsi. Obie gminy zostały nagrodzone w 2014 roku w etapie regionalnym konkursu Przyjazna Wieś. Z boisk chętnie korzystają dzieciaki, siłownie zewnętrzne służą podnoszeniu siły, a każdy pomysł na zdrowie jest dobry! W Topoli Królewskiej powstało nawet Centrum Sportowe – również dzięki środkom z PROW. A takich gmin, umiejętnie wykorzystujących swoje możliwości, jest naprawdę wiele – dzięki swojej pracy i zaangażowaniu poprawiają nie tylko lokalną przestrzeń, ale także życie mieszkańców.

Biegi w różnej formie, marsze, mierzenie się z ciężarami, rower czy romantyczne spacerowanie – nieważne, w jaki sposób, ważne, żeby chcieć się ruszać. Każdy na pewno znajdzie coś dla siebie, bo sposobów nie brakuje. Aktywność fizyczna nie musi być przykrą koniecznością, a przebywanie na świeżym powietrzu doskonale wpływa na dobre samopoczucie i zdrowie. Póki piękna pogoda, ruszajmy więc po zdrowie!

MAŁGORZATA BILSKA

Jesienne zwiedzanie

Jesień to doskonały czas na zwiedzanie – przyroda jest wyjątkowo piękna, a pały już nie dokuczają. Można pozwolić sobie na bardziej aktywny wypoczynek, którego jedną z ciekawszych form jest turystyka historyczna. Złota polska jesień to najlepszy czas, by połączyć turystykę z historią i odwiedzić miejsca, które mają nam wiele do opowiedzenia.

FOT. MARIOLA
SATERNUS
ZAMEK
KAZIMIERZA
WIELKIEGO
W INOWŁODZU

Na szczególną uwagę zasługują zwłaszcza zamki – budowle, które widziały wiele i mogą przekazać kolejnym pokoleniom swoją przeszłość. Nie brakuje ich również w naszym województwie. Warto wspomnieć, że są wśród nich takie, które zagospodarowano i przygotowano dla turystów dzięki środkom unijnym z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – żeby mogły przetrwać i nadal cieszyć i uczyć.

W Besiekierach znajduje się zamek, o którym krąży ciekawa legenda... Mówi o zakładzie, jaki zawarł diabeł Boruta z właścicielem okolicznych dóbr – niestety, legenda kończy się smutno dla budowniczego, a na dodatek diabła nadal można tam spotkać po zmroku... Zamek jest wyjątkowym przykładem w województwie łódzkim, również z uwagi na jego historię współczesną. Co prawda pozostały tu już tylko ruiny, ale kilka lat temu przeszły rewitalizację z udziałem środków z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”. Całkowity koszt projektu to prawie 1,4 mln zł: zabezpieczono fragmenty wieży i części murów, uporządkowano dziedziniec, wybudowano most łączący ruiny z drogą dojazdową i odbudowano fosę. Powstała także plaża, pomost dla sprzętu pływającego i alejka spacerowa dla pieszych. Pomysł został nagrodzony – gmina Grabów, w której leży zamek, otrzymała w 2012 roku pierwsze miejsce w kategorii społecznej etapu wojewódzkiego konkursu „Przyjazna Wieś” na najlepszy projekt zrealizowany na terenach wiejskich przy wsparciu środków unijnych.

W województwie mamy sporo zamków, ich ruin czy reliktyw. Warto odwiedzenia jest też (przywrócony do życia dzięki środkom unijnym) – Zamek Kazimierza Wielkiego w Inowłódzu. Pełnił funkcję obronną i punktu militarnego chroniącego granicę Polski z państwem książąt mazowieckich, był jedną z prawie pięćdziesięciu murowanych warowni, zbudowanych za życia i panowania Kazimierza Wielkiego. Później ponoć często bywała tu królowa Bona i nawet założyła niedaleko zamku jeden z pierwszych w kraju ogrodów warzywnych. Dzięki dofinansowaniu z różnych programów unijnych możliwa była konserwacja ruin, częściowa rekonstrukcja wybranych elementów dawnej struktury oraz adaptacja części możliwych do pozyskania pomieszczeń. Ze środków PROW urządzono salę tronową. Dziś w zamku swoją siedzibę mają Gminne Centrum Kultury w Inowłódzu, Gminna Biblioteka Publiczna i Punkt Informacji Turystycznej.

Na mapie łódzkiego jest ponad dwadzieścia zamków, które warto odwiedzić, jednak tylko kilka z nich nadal funkcjonuje. Najlepiej zachowane znajdziemy w Oporowie, Łęczycy, Piotrkowie Trybunalskim, Opocznie i Uniejowie. Zamek uniejowski pełni funkcje hotelowe, w pozostałych działają muzea. Ale nie tylko żyjące zamki są warte odwiedzenia, również wiele można dowiedzieć się z ruin czy nawet reliktyw. Oprócz wyżej opisanych warto poznać też między innymi ruiny w Łowiczu, Wojsławicach, Bolesławcu, Rawie Mazowieckiej, Drzewicy, Majkovicach i Bąkowej Górze. W Łódzkiem nie brakuje też reliktyw (w Sobocie, Lutomińsku, Wieruszowie, Sieradzu, Wieluniu, Gorzkowicach, Ujeździe, Przedborzu...). Bez względu na to, czy działają, czy możemy zobaczyć już tylko szczątki dawnej świetności, zamki to jedne z najciekawszych zabytków. Możemy się wiele dowiedzieć, a przy odrobinie wyobraźni również przenieść w czasie. Poświęćmy więc tę jesień historii, kto wie – może nawet uda się spotkać Borutę w Łęczycy albo piękną kasztelanę w Uniejowie?

MAGDALENA KOCHANOWSKA

IX Europejskie Forum Gospodarcze

Europejskie Forum Gospodarcze to dwudniowe wydarzenie integrujące regionalne i europejskie środowiska gospodarcze. Forum sprzyja nawiązywaniu nowych i umacnianiu już istniejących relacji biznesowych. Tegoroczny program forum obejmuje 29 sesji tematycznych prowadzonych przez blisko 100 prelegentów – przedstawicieli świata

biznesu z kraju i zagranicy. Podczas Forum wręczone zostaną Nagrody „Mocni w Biznesie” honorujące liderów gospodarki.

Więcej informacji o wydarzeniu na stronie www.forum.lodzkie.pl

IX Europejskie Forum Gospodarcze
14-15 listopada 2016 r.

Łódź
Andel's hotel

NATURA FOOD przed nami

Już w dniach 7-9 października IX Międzynarodowe Targi Żywności Ekologicznej i Naturalnej NATURA FOOD. Wydarzenie poświęcone jest ekożywności w Polsce, produktom regionalnym i tradycyjnym.

W 2016 roku w trakcie targów odbędą się m.in.:

- III Forum EKObrazny - poświęcone zagadnieniom handlu i sprzedaży w biznesie ekożywności
- V Akademia Biokuriera i BIObiznes Forum – cykl seminariów, szkoleń i prezentacji dla producentów produktów ekologicznych, lokalnych i tradycyjnych

oraz właścicieli i pracowników sklepów.

- BIObiznes Forum
- Forum Alergii
- Ogólnopolskie Spotkanie Blogerów Kulinarynych
- Konferencja Fair Trade

Jak co roku, także teraz, podczas targów rozstrzygnięta zostanie kolejna edycja konkursu „Tygiel Smaków”. Konkurs ma za zadanie promocję produktów o charakterze lokalnym i wytwarzanych tradycyjnymi metodami. W tym roku o tygodlowe statuetki powalczą 43 zgłoszone produkty.

Kolejne spotkanie Akademii Wójta

Fundacja Wspomagania Wsi zaprasza wójtów i burmistrzów gmin wiejskich i miejsko-wiejskich na kolejne spotkanie Akademii Wójta. Tematem spotkania będzie Zarządzanie oświatą. Mowa będzie o zmianach organizacyjnych oświaty związanych z reorganizacją procesu edukacyjnego w szkole podstawowej. W czasie spotkania poruszony zostanie również temat znaczenia lokalnego biznesu dla rozwoju gminy i czy samorząd może i powinien wspierać

lokalnych przedsiębiorców. Fundacja Wspomagania Wsi zaprasza wszystkich chętnych do Sandomierza, do Hotelu Mały Rzym, Sandomierz, ul. Okrzei 9.

Do wyboru jeden z dwóch terminów: 26-28 października lub 30 listopada – 2 grudnia.

Szczegóły spotkania, informacje o kosztach i możliwościach zapisu znajdują się na stronie internetowej Fundacji Wspomagania Wsi – www.fundacjawspomaganiawsi.pl

KALENDARIUM

- ▼ **26-29 WRZEŚNIA**
Poznań,
Polagra Food
- ▼ **2 PAŹDZIERNIKA**
Spała,
Spalski jarmark Antyków
i Rękodzieła Ludowego
- ▼ **6-7 PAŹDZIERNIKA**
Łódź,
Międzynarodowy Kongres
Biogospodarki
- ▼ **7-9 PAŹDZIERNIKA**
Łódź,
IX Międzynarodowe Targi
Żywności Ekologicznej
i Naturalnej Natura Food
- ▼ **14-15 LISTOPADA**
Łódź,
IX Europejskie Forum Gospodarcze
- ▼ **4 GRUDNIA**
Szadek
Regionalny Turniej Sołectw

Zgłoszenia do Olimpiady Wiedzy Rolniczej

Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Bratoszewicach organizuje XXIV Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy Rolniczej. Imienne zgłoszenia przyjmowane są do 14 października 2016 r. w centrali ośrodka w Bratoszewicach, a także w oddziałach w Kościerzynie i Piotrkowie Trybunalskim.

Szczegółowe informacje, dotyczące zakresu pytań oraz regulaminu konkursu, znajdują się na stronie www.lodr-bratoszewice.pl

Na finalistów czekają atrakcyjne nagrody rzeczowe.

WAŻNE ADRESY:

IZBA ROLNICZA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

ul. Północna 27/29, 91-420 Łódź

tel. 42 632-70-21

strona: www.izbarolnicza.lodz.pl

AGENCJA RYNKU ROLNEGO

ODDZIAŁ TERENOWY

ul. Wróblewskiego 18, 93-578 Łódź

tel. 42 685-52-18

strona: www.arr.gov.pl

AGENCJA NIERUCHOMOŚCI ROLNYCH

FILIA W ŁÓDZI

ul. Północna 27/29, 91-420 Łódź

tel. 42 636-53-26

strona: www.anr.gov.pl

AGENCJA RESTRUKTURYZACJI

I MODERNIZACJI ROLNICTWA

Łódzki Oddział Regionalny

al. Piłsudskiego 8, 92-202 Łódź

tel. 42 675-67-00

strona: www.arimr.gov.pl

KASA ROLNICZEGO UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

ODDZIAŁ REGIONALNY

ul. Żeligowskiego 32/34, 90-643 Łódź

tel. 42 633-02-39

strona: www.krus.gov.pl

ŁÓDZKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO

ul. Nowości 32, 95-011 Bratoszewice

tel. 42 719-89-28

strona: www.loddr-bratoszewice.pl

WOJEWÓDZKI FUNDUSZ OCHRONY ŚRODOWISKA

I GOSPODARKI WODNEJ

ul. Dubois 118, 93-465 Łódź

tel. 42 663-41-00

strona: www.zainwestujwewekologie.pl

W SKRÓCIE:

Scalanie gruntów

W ramach poddziałania Scalanie gruntów województwo łódzkie ma do rozdysponowania kwotę (koszty kwalifikowalne) wynoszącą 4 503 430,00 euro (w sierpniu 2016 r. jest to 19 651 167,15 zł wg kursu EBC z 28 lipca 2016 r.).

Nabór wniosków o przyznanie pomocy trwał od 20 kwietnia 2016 r. do 17 czerwca 2016 r. W ramach naboru złożono 2 wnioski na kwotę 10 342 567,08 zł.

Budowa lub modernizacja dróg lokalnych

Województwo łódzkie ma do rozdysponowania kwotę EFRROW wynoszącą 14 018 590 euro (we wrześniu 2016 r. jest to 60 891 147,52 zł wg kursu EBC z 30 sierpnia 2016 r.).

Nabór trwał od dnia 29 lutego 2016 r. do dnia 28 kwietnia 2016 r.

W ramach naboru złożono łącznie 338 wniosków na kwotę 234 462 659,00 zł. Pozytywnie zweryfikowano 299 operacji na kwotę EFRROW 200 095 346,00 zł., a 39 na kwotę EFRROW 34 367 313,00 zł zostało odrzuconych/wycofanych. W ramach limitu zostanie podpisanych 76 umów na kwotę EFRROW 60 714 924,00 zł.

Leader

W dniach 1-30 grudnia 2015 r. został przeprowadzony nabór wniosków w ramach konkursu na wybór strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Złożonych zostało 19 strategii, w tym 17 w ramach PROW 2014-2020 oraz 2 z PO „Rybacko i morze” na lata 2014-2020. Niezależni eksperci oraz pracownicy Samorządu Województwa Łódzkiego dokonali wyboru 16 strategii w ramach PROW 2014-2020 oraz 1 w ramach PO Ryby 2014-2020.

W nawiązaniu do powyższego obecnie w województwie łódzkim funkcjonuje 16 Lokalnych Grup Działania.

Leaderem do chwili obecnej zostało objętych 151 gmin. Liczba ludności zamieszkującej obszar objęty LSR wynosi 1 033 918. Natomiast środki finansowe przeznaczone na realizację LSR wynoszą ogółem 154 890 293,32 zł, z czego 98 556 693,64 zł stanowią środki EFRROW.